

“Evil Eye, Evil Yezter, & Hatred of People”

Sponsored by Jake and Karen Abilevitz in memory of Jake's Beloved Parents, ז"ל & לאה בת אברהם ז"ל, יהושע בן אבא ז"ל and Karen's brother ז"ל

1) Pirkei Avos, Perek 2, Mishna 11

R. Joshua said: an evil eye, the evil inclination, and hatred for [one's fellow] creatures put a man out of the world.	רבי יהושע אומר עין הרע ויצר הרע ושנאת הבריות מוציאים את האדם מן העולם
--	---

2) Pirkei Avos, Perek 2, Mishna 9

He said unto them: go forth and observe which is the good way unto which a man should cleave? <i>R. Eliezer said</i> , a good eye; <i>R. Joshua said</i> , a good associate... He [further] said unto them: go forth and observe which is the evil way from which a man should remove himself far? <i>R. Eliezer said</i> , an evil eye; <i>R. Joshua said</i> , an evil associate...	אמר להם צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם רבי אליעזר אומר עין טובה, רבי יהושע אומר חבר טוב אמר להם צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם, רבי אליעזר אומר עין רעה; רבי יהושע אומר חבר רע
--	--

3) Pirkei Avos, Perek 4, Mishna 21

R. Eleazar ha-kappar said: jealousy, cupidity and [the desire for] honour put a man out of the world.	רבי אלעזר הקפר אומר: הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם.
---	--

4) פירוש המשנה לרמב"ם מסכת אבות פרק ב

[ח] עין טובה - ההסתפקות במה שיש לאדם, והיא ממעלות המידות, ועין רעה - הפכה, רצוני לומר: לחשוב את הרב למעט, ולהשתדל בתוספת

[י] יאמר: חמדת הממון, ורוב התאוה, ורוע הנפש - והוא חולי מרה שחורה המביא את האדם למאוס ראית בני מינו ולשונאם, ותערב לו הבדידות, וההימצאות במדבריות ובבתות ובדרכים השוממות - הרי אלו יאבדו את האדם בלא ספק

5) פירוש רבינו יונה על אבות פרק ב

[ח] וזהו שאמר ר' אליעזר עין טובה - ר"ל מדת הנדיבות שהיא מדה נאה ומשובחת ואחר היות בתכלית הנדיבות על כל פנים ישיג אל המעלות האחרות כי מחמת רוחב לבו ועינו היפה באה אליו המדה הזאת

[י] רבי יהושע אומר עין הרע - פי' מי שאינו שמח בחלקו ועוין את חברו העשיר ממנו מתי יעשר עושר גדול כמוהו והוא גורם רע לעצמו. ולחברו כאשר אמרו חכמי הטבע. **מכל אשר לרעהו אויר עולה מן המחשבה ההוא ושורף את הדברים שעוין בהם בעיניו הרע. גם בקרבו ישרף אחר שמתאוה לדברים שאין יכולת מצוי בידו לעשות המחשבה ההיא מקלקלת גופו כי יתקצר רוחו ומוציאתו מן העולם** וזהו עין הרע שאמר ר' יהושע וראיה לזה הפי' על שאמר בכאן עין הרע בלשון זכר שזהו העוין ברע. ולמעלה אמר עין רעה שפי' על מדת הכילות שלא כדברי מקצת המפרשים ויצר הרע ושנאת הבריות כמשמען מוציאים את האדם מן העולם

6) ABARBANEL

וכצמתי הסתפקות. ולא ראיתי לפרשו על העין הרע שימצא צקלת אנשים מזיק (ארנוי) [ארסוי] הפועל בזולתי והוא מפועל הנפש הרע הקנאית שיצא אחרי זה זכרונו. לפי שהאומרים בעין הרע יחשבו ענין עבתי ואין ציד האדם להפרד ממנו והפכו שהוא

עין עוצה אינו גם כן ציד האדם להדבק צה אס מזגו ואס עבתי סותר אליה. ולכן אמרתי לפרשו על האדם שלא יעוין צדברים או שאחרי ראותו אותם לא יכיו נגד קניו וזכרונו תמיד לפי שזה יושג צסקידת העיון וכמו שאמרו חזר חזר ואל תלטרך לצלדור. ורי יהושע אומר חזר רע כי זה הפך תכונתו. וכן רבי יוסי

ועין הרע הוא הדבר המזיק בארסיוותו לזולתו עם היות זהם צשניהם יחס ודלקות מה. זהו דברי ר' יהושע ביאור לר' אליעזר כי אם לא יהיה כבוד חזירו חציב עליו ישלוב בו עין הרע. ואם יהיה נוח לכעוס ימשול בו יצר הרע. ואם לא יזכר מדברי החכמים יכוח צגחלתן. כי שנאת הצריות מוליא האדם מן העולם כ"ש שנאת החלמיו חכמים. וכבר קבלו הפילוסופים ענין עין הרע. וכתב אבוהמד בסוף מאמרו צעצעיית שהנפש האיושית תפעל צליורה צחומר העולם וכאשר תגיע זה לורת הכעס וליוור הדבר המכעיס יתחמם מזג הגוף ויתאדמו הפנים. וכן צהגיע צנפש לורת קנאה או שנאה עלומה צליורה ומחשצתה ישחנה מזג גופה לו יתחדשו זה אידים רעים ארסיים. ומפאת ליוור הנפש ומחשצתה יפסד הרוח האוירי וצאוחו ליוור ילאו אידים מגופה שיהרגו בני האדם גם הצ"ח וההפסד הזה יקראו בני אדם עין הרע כי ייחסו. פעל הנפש לעין להיווח האצב היותר נכבד שצגוף. והענין כלו צמחשצה הנפש וליוורה עד שאמרו שאם תחשוב הנפש צנפילת הגמל יתפעל גוף הגמל או האדם מליוורה ומחשצתה וימות. ומפני זה אמר נביא הישמעאלים שעין הרע יכניס האדם לקצר והשה לקדרה. והחוכמים אמרו שהאיש הנולד צמאדים יהיה זה עצבו ותכונתו. וזה ענין מה שאמרו ז"ל יהב ציה עיניה ונה נפשיה. נתן עיניו צו ונעשה גל של עלמות לא שהיו פועלים מפאת הקנאה אצל מפאת הכעס. וכבר הצבאר ענין העין הרע מן החורה צמלות. כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו ליי צפקוד אותם ולא יהיה צהם נגף שהשש הקצ"ה לנגף הנופל צמנין מפאת העין הרע. ולכן לוח שיעשו אותה לזקה כדי שצזכותה ינללו צדרך השגחה מלוחו הזק העצבי. ומה נפלא מאמרם ז"ל

7) Rabbi Dr. Natan Slifkin, Ayin Hara: Ocular Radiation or Heavenly Accounting?

From ancient times, the idea that animals and people can affect their surroundings with their eyes was considered perfectly normal, and even to have a scientific basis.²⁶ Whereas modern science reveals that the eye only absorbs radiation, in antiquity the eye was thought to emit radiation – a kind of “fire.”²⁷ Plato wrote about how this fire emerges from the eyes and combines with daylight to form a homogenous entity, through which images are conducted back into the eye.²⁸ When coupled with harmful intent on behalf of the viewer, this radiation was thought to become especially dangerous. In the second century of the Common Era, Galen adopted this theory of vision, known as “extramission,” and further developed it; his view was enormously influential.

8) מגן אבות לרשב"ץ על אבות פרק ב - Simeon ben Zemah Duran (1361–1444), Spain → Algiers

- ויצר הרע הוא רבוי התאוות במאכל ומשתה ותשמיש, שכל הממלא תאוותו כאשר יסית אותו יצר הרע ימות מהרה, שיביא עליו חלאים רעים ורבים מרוב אכילה, ויתיש גופו מרוב תשמיש ויהיה נטרד מן העולם. וכבר אמרו חכמים בפרק הרואה [ברכות סא] ובפרק עושין פסין [עירובין יח א], כי שני יצרים יש בו באדם, אחד טוב ואחד רע, הרע ניתן בו משעה שנולד, והטוב ניתן בו משעה שנתחייב במצוות, כמו שנזכר בפרק ארבעה נדרים, ועל כן נקרא יצר הרע, מלך זקן וכסיל, ויצר טוב, ילד מסכן וחכם כמו שאמרו במדרש קהלת [רבה פרשה ד א יג] ד"ה טוב]. וכבר הארכנו בזה בחלק שלישי מזה הספר ובפרק השותפין שרצו [ב"ב טז א] אמרו, כי איוב היה מתריס כנגד מדת הדין, לפי שהקב"ה ברא יצר הרע ואם כן האדם אם חוטא מאת י"י היתה זאת, וזהו 'על דעתך כי לא ארשע' [איוב י ז]. ושם אמרו, כי השיבו לו חבריו, 'אף אתה תפר יראה' [איוב טו ד], כי אם ברא יצר הרע ברא לו תורה תבלין, והרשות ביד אדם לכופ את יצרו על ידי התורה, ואם לא עשה כן הוא המית את עצמו. וכן אמרו, בני אם פגע בך מנוול זה, משכהו לבית המדרש, כמו שנזכר שם [ב"ב הנ"ל] ובראשון מקדושין [ל ב]. ובאבות דרבי נתן [נו"ב פרק ל] פירשוהו בענין אחר וכן שנו שם, יצר הרע ניתן באדם בשעה שנולד, הבהמה אם עולה לגג היא סוללת אחריה, אבל התינוק רץ ליפול ממנו וכן למדורה ולגחלים קומצן בידו מפני שיצר הרע נזרק בו.
- ושנאת הבריות פירש רבינו משה ז"ל [ד"ה אמר כי הלהיטות] זה חולי הוא מחמת מרה שחורה הגוברת עליו, ונקרא זה החולי מאלניכנו"א, והוא חולי המביא את האדם לשנוא את הבריות ולצאת למדברות וליערים, ושם יאכלוהו אריות וזאבים, ואם כן זה מדרכי הרפואה הוא ואין ביד האדם להנצל מהחלאים, ואין זה דרך המשנה ורבינו שלמה ז"ל [ד"ה שנאת הבריות] פירש שנאת חנם, וזו היא מן התורה, שנאמר 'לא תשנא את אחיך בלבבך' [ויקרא יט יז] ונאמר 'ואהבת לרעך כמוך' [שם יח] והוא כלל גדול בתורה כמו שנזכר בספרא [קדושים פ"ד פסקה יב ד"ה לא תקום], ואמר רבי שמעון בן אליעזר בשבועה גדולה נאמר דבר זה, שנאמר 'ואהבת לרעך כמוך כמוך אני י"י' [שם], נאמן ליפרע.
- ויש מפרשים: ושנאת הבריות, מי שהוא קשה ומביא עליו שנאת הבריות, הכל מקללין אותו ותחול עליו קללתם ויצא מן העולם. שהרי אמרו חכמים ז"ל בפרק בני העיר [מגילה כח א] ובפרק החובל [ב"ק צג א] ובפרק אלו הן הלוקין, אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך, שהרי אבימלך קלל את שרה בכהות עינים, שנאמר 'הנה הוא לך כסות עינים' [בראשית כ טז], ונתקיים ביצחק, שנאמר 'ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות' ופירוש רבינו שלמה נראה יותר נכון, כי מתוך ששונא את הבריות דואג בטובתן, ומת בדאגה. ובאבות דרבי נתן [נו"א פט"ז מ"ד] נראה כפירוש אחרון, כי שם שנו שנאת הבריות, שהקב"ה עוקרו כאנשי סדום, שנאמר 'ואנשי סדום רעים וחטאים לי"י מאד' [בראשית יג ג], ולא הותרה שנאה אלא לשונאי השם שנאמר 'הלא משנאיך י"י אשנא'

9) מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא ב פרק ל

רבי יהושע אומר עין הרע ויצר הרע ושנאת הבריות טורפים את האדם מחיי העולם הזה ומחיי העולם הבא עין רעה שלא תהא עינו של אדם רעה בממונו של חברו לא בבניו ולא בבנותיו ולא בצאנו ולא בבקרו ולא בכל מה שיש בידו יצר הרע שבשעה שאדם נולד יצר הרע נדבק בו. משל אם יעלה אדם את הבהמה לראש הגג היא סוללת אחריה (את) [אבל] התינוק הוא רץ ליפול ממנו. סמוך למדורה הוא רץ ליפול בתוכה. סמוך לגחלים הוא פושט ידו לקומצן. מפני מה. מפני שיצר הרע נזרק בו. משל למה"ד למלך שהיו לו שדות הרבה והרבה והיה לו שדה אחת שלא היה לו שדה אחרת רעה כמותה. ואמר המלך לחכירה לאריס והחכירה לאריס (גדה) [נרה] זבלה זרעה קצרה (כשחזרה בררה) ולא עשת אלא עשרה כורים ומה שעשה הכניס לתוך ביתו של מלך. א"ל המלך הבא את השאר. א"ל אדוני המלך אתה יודע [שדה שלך שלא היתה לך שדה אחרת רעה ממנה ומה שעשה כבר הכנסתי לתוך ביתך. כך הם ישראל עתידין לומר לפני הקב"ה רבונו של עולם אתה יודע] יצר הרע (שזרקה) [שזרקת] בנו שנאמר כי יצר לב האדם רע מנעוריו (בראשית ח' כ"א). וכן הוא אומר כי הוא ידע יצרנו זכור כי עפר אנחנו (תהלים ק"ג י"ד)

10) Maharal

Why do these three things remove a person from the world?

It is the goodness of things that justifies their ongoing existence. That is the meaning of the declaration, "and God saw that it was good," that

sealed each step of Creation. By the same token, the first tablets of the Ten Commandments did not contain the word "good," because they would ultimately be smashed.^[1]

Conversely, evil is that which brings about extinction, and that which is evil must come to an end.

The things mentioned in this *mishnah* remove a person from the world because they are the three things that Scripture describes as evil.

- an evil eye — *ayin hara*; i.e., one who begrudges others' good fortune, as it says,^[2] "Do not eat the bread of him who has an evil eye."
- the evil inclination, *yetzer hara*, as it says,^[3] "for the desire of man's heart is evil from his youth."
- an evil heart — *lev ra*, as it says,^[4] "nor shall they walk anymore after the stubbornness of their evil heart."

These three categories of evil are the very things of which Rabbi Yehoshua warns. An evil heart includes "hatred for people" because hatred is in the heart.^[5] He did not use the Scriptural term, because most instances of "an evil heart," such as withholding charity, are not as serious as the other evils. Only "hatred for people" is so patently evil as to remove a person from the world.

11) תפארת ישראל - יכין מסכת אבות פרק ב

ק"ג) ר' יהושע אומר. מזהיר ג"כ על ג' חיובי אדם, תורה עבודה, גמ"ח

קיד) עין הרע. שעינו כהה ורעה בעיניי אמונה שלמדה תורה, מסתפק בדבריה ובשרשי הדת, אם תורה משמים, ובהשארת הנפש, וכדומה ביסודות התורה

קטו) ויצר הרע. שיצרו גובר עליו ומונעו מלעבוד ה' ולקיים מצותיו

קטז) ושנאת הבריות. ששונא הבריות מלהטיב להם בגמ"ח

קיז) מוציאין את האדם מן העולם. מדאין לו על מה שיתמוך הצלחתו בזה ובבא [כפ"א מ"ב